

RETTIGHETER I PSYKISK HELSEVERN

for deg under 16 år

Rett til å få helsehjelp

Rett til øyeblikkelig hjelp

Dersom tilstanden din er livstruende eller veldig alvorlig, har du rett til å få hjelp fra helsetjenesten med én gang (øyeblikkelig hjelp). Dette gjelder for eksempel hvis du er i ferd med å bli alvorlig skadet fordi du ikke spiser eller hvis du på en annen måte er så syk at de som har omsorgen for deg, ikke takler situasjonen.

Rett til vurdering innen 10 dager

Hvis du ikke er akutt syk, men trenger hjelp fra det psykiske helsevernet, må noen sende en henvisning til det psykiske helsevernet for barn og unge (BUP). En henvisning er et brev som beskriver hvorfor du trenger hjelp. Det er som regel fastlegen som sender et slikt brev.

Når det kommer en henvisning skal det psykiske helsevernet innen 10 virkedager vurdere helsetilstanden din og om du har behov for hjelp. Som regel gjøres denne vurderingen ut fra de opplysningene som står i brevet fra fastlegen, men du og/eller foreldrene dine kan også bli kalt inn til en samtale.

Med virkedager menes alle dager unntatt søndager og helligdager.

Rett til nødvendig helsehjelp og ventetidsgaranti

Etter at henvisningen er vurdert, vil det komme et svar fra BUP hvor det står om du har rett til behandling. Hvis du har rett til behandling, vil det også være en frist for når behandlingen skal starte. Denne fristen skal være maksimalt 65 virkedager. Fristen regnes fra det tidspunktet sykehuset bestemmer at du har rett til behandling. Du skal også få vite når du første gang skal møte opp på sykehuset.

Hvis du trenger hjelp i tiden før behandlingen starter, kan du for eksempel snakke med helsesøster på skolen eller andre voksne du har tillit til. Det kan du også gjøre hvis du ikke har rett til behandling.

www.helsenorge.no/fristbrudd
telefon 800 43 573

Hvis fristen blir brutt

Hvis behandlingen ikke starter innen den fristen som er satt, kan du kontakte HELFO pasientformidling som vil hjelpe deg slik at du får behandling. Telefonnummeret til HELFO er 815 33 533. Du finner mer informasjon på www.helfo.no.

Rett til fritt behandlingsvalg

Som hovedregel kan du velge hvor du vil ha behandling. Dette gjelder ikke hvis du trenger øyeblikkelig hjelp og blir lagt inn akutt. Ordningen med å velge hvor du vil ha behandling, heter Fritt behandlingsvalg. Du kan få mer informasjon om denne ordningen på telefon 800 43 573 eller på www.helsenorge.no/velg-behandlingssted.

www.helsenorge.no/velg-behandlingssted
telefon 800 43 573

Hvem bestemmer om du skal ta imot tilbudet om behandling?

Foreldresamtykke før 16 år

Du har rett til å si din mening om du ønsker behandling eller ikke, men hvis du er under 16 år, har foreldrene dine eller andre som har foreldreansvar som hovedregel rett til å si ja eller nei til at du får behandling. Dette henger sammen med foreldreansvaret deres. Det står mer om din rett til å si din mening om behandlingen under punktet «Rett til medbestemmelse».

Når foreldrene dine, eller den som har foreldreansvar for deg, sier ja til behandling, kalles det å samtykke.

KAST
NED!

Som hovedregel må begge foreldrene dine samtykke til behandling. Dette gjelder selv om de ikke bor sammen. Hvis tilstanden din er alvorlig og en av foreldrene dine ikke kan eller vil samtykke, kan det være nok med samtykke fra en av foreldrene dine.

Foreldrene dine kan samtykke til at du blir lagt inn på sykehus eller at du får behandling hos BUP. Behandlingen BUP gir, kan gjøres andre steder enn hos BUP, for eksempel hjemme eller på skolen. Foreldrene dine kan også samtykke til behandlingstiltak – for eksempel at du får medisiner og næringstilførsel ved spiseforstyrrelser.

Hvis ingen av foreldrene dine samtykker til at du skal få den behandlingen du trenger, kan det bli nødvendig å kontakte barneverntjenesten. Det er de ansatte i det psykiske helsevernet som vurderer dette. Hvis barneverntjenesten har overtatt omsorgen for deg, har de rett til å samtykke til behandling.

bestemme selv

I noen tilfeller har du rett til å bestemme selv før du fyller 16 år. Det gjelder for eksempel hvis du ønsker å snakke med helsesøster fordi moren og faren din krangler. Et annet eksempel kan være hvis du ønsker å snakke med helsesøster om mobbing. I disse tilfellene kan du oppsøke helsesøster uten å fortelle det til foreldrene dine. Du kan også gå selv om en eller begge av dem sier nei. Dette er mest aktuelt for barn som nærmer seg 16 år.

Det er ingen aldersgrense for å gå til helsesøster for å få generelle råd og informasjon.

Rett til å være med å bestemme

Selv om foreldrene dine har rett til å samtykke for deg før du fyller 16 år, har du rett til å si din mening om behandlingen til de som skal behandle deg. Er du over 7 år skal du få si din mening før foreldrene avgjør om de skal samtykke til helsehjelpen. Jo eldre og mer moden du blir, jo større vekt skal det legges på din mening. Har du fylt 12 år, skal det legges stor vekt på hva du mener.

Både du og foreldrene dine har rett til å si hva dere mener er den beste behandlingen for deg. Det gjelder for eksempel valg av medisin og behandlingsmetode, men det er legen eller psykologen som til slutt bestemmer. Dine tidligere erfaringer er viktige å få fram.

Rett til å klage på innleggelse i sykehus for barn mellom 12–16 år

Hvis du ikke er enig i en innleggelse på sykehus eller en annen døgnerhet, har du rett til å klage til kontrollkommisjonen ved sykehuset. Denne klageretten gjelder barn og unge mellom 12 og 16 år. Klageretten gjelder ved innleggelse i døgnavdeling og ved inngripende døgkontinuerlig behandling eller annen fleksibel modell. Det gjelder ikke ved poliklinisk behandling.

Du har rett til gratis advokat hvis du vil klage på at du er lagt inn. Kontrollkommisjonen kan finne en advokat til deg. Advokaten har taushetsplikt. For å behandle klagen din vil det vanligvis bli holdt et møte hvor du, advokaten din, foreldrene dine og en fra sykehuset er til stede.

Kontrollkommisjonen behandler klagen din. De vil blant annet vurdere din tilstand, dine grunner til å klage, hva slags behandling som er planlagt for deg og hvor lenge behandlingen er planlagt å vare.

gratis advokat

Rett til informasjon om behandlingen og til å se journalen din

Taushetsplikt

De som jobber i psykisk helsevern (BUP) har taushetsplikt om det du og foreldrene dine forteller dem. Det betyr at de ikke kan fortelle dette til andre, hvis ikke dere har samtykket/sagt ja til dette. Det finnes noen unntak. For eksempel har helsepersonell plikt til å melde fra til barneverntjenesten når de har grunn til å tro at et barn blir mishandlet hjemme eller opplever alvorlig omsorgssvikt.

DU HAR
RETT TIL Å
FÅ NØDVENDIG
INFORMASJON
SÅ DU KAN
FORSTÅ HELSE-
TILSTANDEN
DIN OG HVA
SLAGS
BEHANDLING
DU SKAL FÅ.

Din rett til informasjon om behandlingen

Du har rett til å få nødvendig informasjon så du kan forstå helsetilstanden din og hva slags behandling du skal få. Du skal også få informasjon om risiko og bivirkninger (uønskede virkninger) ved behandlingen (medisiner og annet).

Sykehuset kan nekte å gi deg informasjon hvis det er helt nødvendig for å unngå fare for livet ditt eller alvorlig helseskade. Sykehuset kan også nekte å gi deg informasjon hvis det er veldig uheldig for familiemedlemmer eller andre som står deg nær, at du får informasjonen.

**Foreldres
og andres rett til informasjon**

Før du fyller 16 år skal som hovedregel både du og foreldrene dine få informasjon om behandlingen.

I noen tilfeller kan likevel helsetjenesten la være å informere foreldrene dine. Er du mellom 12 og 16 år, og ikke ønsker at foreldrene dine skal få informasjon, må du si fra om dette til den som behandler deg. Helsepersonell vil så vurdere om du skal få bestemme dette. Et eksempel på når det kan være aktuelt ikke å informere foreldrene dine, er ved lettere psykiske problemer på grunn av mobbing. Uavhengig av alderen din, kan helsepersonell la være å informere foreldrene dine hvis tungtveiende hensyn til deg taler i mot det. Helsetjenesten skal informere deg om at de ikke alltid trenger å informere foreldrene dine.

ER DU MELLOM 12 OG 16 ÅR, OG IKKE ØNSKER AT FORELDRENE DINE SKAL FÅ INFORMASJON, MÅ DU SI FRA OM DETTE TIL DEN SOM BEHANDLER DEG. HELSEPERSONELL VIL SÅ VURDERE OM DU SKAL FÅ BESTEMME DETTE.

Hvis barneverntjenesten har overtatt omsorgen for deg, har de rett til å få informasjon på samme måte som foreldre og andre med foreldreansvar.

Rett til å se journalen din

Helsepersonell skal føre journal for pasienter. Journalen inneholder opplysninger om deg og den behandlingen du får.

Når du er under 16 år, har som hovedregel både du og foreldrene dine rett til å se og lese journalen din. Du har rett til å få en kopi av journalen, og til en enkel forklaring av faguttrykk og vanskelige ord.

Hvis foreldrene dine ikke har rett til informasjon i situasjoner hvor du er mellom 12 og 16 år (se avsnittet «Foreldre og andres rett til informasjon»), har de heller ikke rett til å se eller lese journalen din.

Helsetjenesten kan nekte deg å se journalen din hvis det er helt nødvendig for å unngå fare for livet ditt eller alvorlig helseskade. Du kan også bli nektet å se og lese journalen din hvis det er veldig uheldig for personer som står deg nær.

**HELSETJENESTEN
KAN NEKTE DEG Å
SE JOURNALEN DIN
HVIS DET ER HELT
NØDVENDIG FOR
Å UNNGÅ FARE
FOR LIVET DITT**

Andre pasientrettigheter

Rett til å være sammen med foreldre i helseinstitusjon

Dersom du er under 18 år, har du rett til å være sammen med minst en av foreldrene dine eller andre med foreldreansvaret hele tiden når du er innlagt på sykehus. Dette gjelder ikke hvis de absolutt ikke bør det av hensyn til deg (for eksempel ved mishandlingssaker), eller foreldrene dine ikke har rett til å være sammen med deg etter reglene i barneloven eller barnevernloven.

Rett til undervisning og aktivitet i helseinstitusjon

Du har rett til undervisning mens du bor på helseinstitusjon. Når du bor på institusjon har du også rett til å bli aktivisert så langt det er forsvarlig ut fra helsetilstanden. Aktiviteter kan for eksempel være turer, baking, trening osv.

Rett til individuell plan

Hvis du trenger langvarige og koordinerte helse- og omsorgstjenester (tjenester fra flere instanser over lengre tid, for eksempel fra BUP og NAV), har du rett til å få en individuell plan. Planen skal beskrive hvilke mål, ressurser og behov du har og skal brukes av de som skal hjelpe deg. Du kan selv spørre om å få en individuell plan, men ansvaret for å lage en slik plan ligger hos helsetjenesten.

Klage på brudd på pasientrettigheter

Rett til å klage på brudd på pasientrettigheter

Hvis du mener at du ikke får oppfylt de rettighetene som er beskrevet i denne brosjyren, har du rett til å klage til Fylkesmannen.

Klagen gis til behandlingsstedet, som videresender denne til Fylkesmannen. Fristen for å klage er fire uker. Klagen skal være skriftlig. I klagen bør du skrive hva du klager på og gi opplysninger som kan være av betydning for den som skal behandle klagen. Institusjonen som har behandlet deg eller en voksen, kan hjelpe deg å skrive klagen. Hvis du trenger hjelp, kan du også kontakte pasient- og brukerombudet i fylket der du bor. Du finner mer informasjon om pasient- og brukerombudene på www.helsenorge.no/pasientogbrukerombudet.

